

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

(i po sadržaju i po formi)

povodom teksta

REKONSTRUKCIJA KUPOLA: KAMPANJA, NAJADEKVATNIJE REŠENJE ILI IZNEVERENA IDEJA?

objavljenog na portalu "Glas Šumadije" u sredu 3. juna 2020.

—

DA NE BUDE NEDOUMICA

Dana 14.5.2020. udruženje URBANIUM je skrenulo pažnju javnosti na pitanje rekonstrukcije kupola na Muzeju "21. oktobar", sledećom izjavom:

Prošle godine Dani arhitekture bili su posvećeni temi modernističke arhitekture u Kragujevcu, pod nazivom Periferni modernizam. Manifestacija je održana u jednom od dragulja modernističke arhitekture na jugoslovenskom prostoru - Muzeju "21.oktobar" arhitekata Ivana Antića i Ivanke Raspopović.

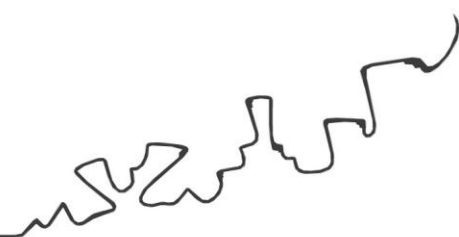
Deo diskusija obuhvatao je temu (ne)adekvatnih rekonstrukcija modernističkih objekata. Kao jedan primer pozitivne prakse prikazana je realizacija rekonstrukcije Muzeja savremene umetnosti u Beogradu prema projektu arhitekta Dejana Todorovića. Arhitekta autori MSU su takođe arhitekta Ivan Antić i Ivanka Raspopović.

Nešto više od šest meseci kasnije na Muzeju "21.oktobar" se na neadekvatan način menjaju kupole, koje su jedan od ključnih elemenata koncepta i dizajna objekta.

Iako imamo sjajnu saradnju sa zaposlenima u muzeju, dužni smo da skrenemo pažnju na ugrožavanje jednog od najznačajnijih objekata XX veka.

Izjava je, kako se čini, postala povod debate, informisanja javnosti, ali i obračuna, o čemu se možemo informisati iz teksta novinara Zorana Mišića "Rekonstrukcija kupola: kampanja, najadekvatnije rešenje ili izneverena ideja?" objavljenog na portalu "Glas Šumadije", 3.6.2020. Dakle, tri nedelje kasnije.

Ostavlja se utisak da za pitanja arhitekture postoji interesovanje, javni prostor za razgovore, međutim, sadržaj objavljenog teksta nas vrlo brzo razuverava.

Važno je napomenuti da je autor ovog *Saopštenja* u toku prošle nedelje pozivan od strane više novinara (koje je upućivao jedan od sagovornika u objavljenom tekstu) da se izjašnjava povodom, uslovno rečeno, problematičnih mesta i pitanja arhitekture, što je samo po sebi jedna vrlo neuobičajena situacija. Dve teme su se ispostavile kao ključne, "rekonstrukcija kuće Đure Jakšića" i "rekonstrukcija kupola Muzeja "21. oktobar". Razlog za odbijanje izjašnjavanja bilo kojim novinama leži u činjenici da su prošle gotovo tri nedelje i da je taj vremenski period omogućio da se ovo pitanje smesti u polje politike i poveže sa, kako u pomenutom tekstu piše, "rovitim izborima".

Drugi razlog leži u činjenici da je udruženje URBANIUM kako u njegovim osnivačkim aktima i piše: *Centar za istraživanje i održivi razvoj arhitekture i urbanizma - URBANIUM je STRUKOVNO, DOBROVOLJNO, NEVLADINO, NESTRANAČKO, NEPROFITNO UDRUŽENJE čiji je cilj angažman u oblasti arhitekture i urbanizma, sredine i kulture gradskog života.*

U tom smislu, izjava iz pomenutog teksta da se radi o "navodnoj zabrinutosti struke koja korelira sa predizbornom kampanjom" je olako izrečena neistina.

—

Posebno bismo se osvrnuli na sledeći navod koji daje uvid u stanja sa, nama značajna, dva aspekta:

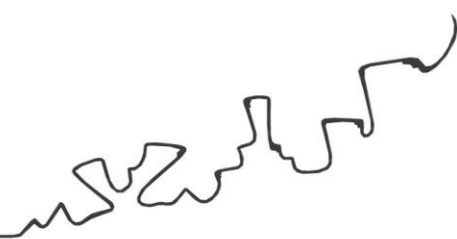
"Zaista ne vidim neki drugi razlog. Niko se nije bunio 2000., 2004., i 2012. godine nego tek sada i ja to ne mogu drugačije da protumačim tvrdi on (Karamijalković, zamenik direktora¹ Muzeja "21.oktobar" - N.B.) kome ova „zabrinutost struke“ korelira sa predizbornom kampanjom."

Prvo, važno je imati u vidu da su članovi udruženja u periodu od 2000-2004., mahom bili učenici osnovnih i srednjih škola - još uvek neopredeljeni za svoje profesionalne pozive, a u periodu do 2012. godine još uvek na studijama arhitekture, van Kragujevca (jer studije arhitekture na Univerzitetu u Kragujevcu ne postoje).

Udruženje URBANIUM, osnovano je 2017. godine, organizator je manifestacije "Dani arhitekture u Kragujevcu" koja je velikim delom finansirana od strane Grada Kragujevca i održavana u kino sali Muzeja "21.oktobar".

Opet, mora se napomenuti da sa gospodinom Karamijalkovićem tom prilikom nismo sarađivali, već sa direktorkom Muzeja koja nam je uvek izlazila u susret, te za nas razlozi za izjave gospodina Karamijalkovića ostaju nepoznanica, koji mogu samo da budu rezultat neupućenosti u pomenute saradnje.

¹ U tekstu *REKONSTRUKCIJA KUPOLA...*, greškom je navedeno da je Nenad Karamijalković, v.d. direktora

Posebno bi bilo NELOGIČNO da smo rekonstrukciju kupola, njihovu evidentnu neautentičnost - o kojoj je slikovito svedočila uz izjavu prateća fotodokumentacija,² prećutali, a da smo pre samo nešto više od šest meseci kroz predavanja i debate, upravo u Muzeju "21.oktobar", temu (ne)adekvatne rekonstrukcije modernističke arhitekture problematizovali.

O gabaritnom i visinskom nepodudaranju od "zanemarljivih 20 cm" novog i originalnog rešenja, čak i o neistraženim mogućnostima namenskih porudžbina kupola piše u pomenutom tekstu i u tom smislu je svaka dodatna argumentacija nepotrebna, samo je potvrđeno ono što je golim okom vidljivo.

Raduje nas da arhitekta Dušan Soković deli mišljenje članova URBANIUMA, koje je još dopunjeno svedočenjima o autorovim (arhitekta Ivan Antić - N.B.) izvornim idejama, kao i insistiranjima arhitekta autora da se Muzeju vrati prvobitan izgled.

Druga, a možda je to ipak prva i najvažnija stvar koju ova izjava povlači jesu pitanja ARHITEKTURE, odnosno njenog odsustva iz javnog polja u Kragujevcu u pomenutom periodu od gotovo 20 godina.

Nesumnjivo je da se radi o vrlo burnom periodu na nivou čitavog društva u svim njegovim segmentima, što je dorinelo da se arhitektura sa pozicija najjavnije od svih umetnosti i nosioca gradske fizionomije i kulture marginalizuje.

Verujemo da su se arhitekti u ovom periodu rukovodili sledećim *"U današnjem trenutku, možda bi najpametnije bilo krenuti od najjednostavnijeg: pričuvati ono što se ima i što postoji kao opšta vrednost."*³

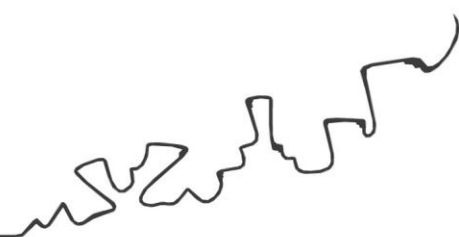
Opšta i neupitna arhitektonska vrednost na nivou Kragujevca je nesumnjivo Muzej "21. oktobar", a koju danas, ispostavlja se, u izvornom obliku nije moguće sačuvati.

Zašto i kako je to moguće, delimično se informišemo u tekstu novinara Zorana Mišića.

Izjava URBANIUMA nije dovela u pitanje da li je muzej pokriven svom neophodnom dokumentacijom koja je prošla sve nadležne institucije da bi se rekonstrukcija izvela (verujemo da jeste), kao ni da li je rekonstrukcija kupola neophodna da bi Muzej mogao adekvatno da funkcioniše, pitanje je druge prirode. Kako se izboriti da bude dovoljno važno da se vodi računa o detaljima, da se na vreme misli, da se obezbeđuju finansijska i sva druga sredstva za jedan od najznačajnijih objekata kulture u zemlji i šire, da se postavi pitanje rekonstrukcije modernističke arhitekture uopšte, da se poštuje autorstvo arhitekata kroz izgled i sadržaj izvornog objekta?

² Prvobitnu fotodokumentaciju koja je pratila izjavu prilažemo kao prateću dokumentaciju u celosti, uz dopunu fotografijama nastalim 1.6.2020.

³ Bogdan Bogdanović. Grad i budućnost. Naklada Mlinarec-Plavić. Zagre, 2001, s.19

Drugi deo odgovora treba tražiti u odgovornosti kragujevačkih arhitekata.

Postavlja se pitanje pozicije struke i njenih vrednosti, njene institucionalizacije i vidljivosti, uloge arhitekata danas i mehanizama struke da ispliva u polje javnog.

Udruženje URBANIUM kao jedan od osnovnih problema arhitektonske profesije u Kragujevcu ističe nepostojanje Društva arhitekata Kragujevca koje treba da služi kao institucionalni okvir za razgovor o problemima u arhitekturi i urbanizmu, kao institucije koja će nositi i organizovati arhitektonsko-urbanističke konkurse i na taj način biti glavni katalizator promena pozicije struke.

Arhitektura Kragujevca, s obzirom da se vrednosti urušavaju počinje ISPOČETKA.

Poziv da ISPOČETKA mislimo arhitekturu smo već jednom uputili. Danas ga upućujemo ponovo.

—

Mi smo grupa arhitekata okupljenih oko Centra za istraživanje i održivi razvoj - URBANIUM iz Kragujevca sa ciljem da **ISPOČETKA** mislimo i institucionalizujemo arhitekturu u svom gradu.

ISPOČETKA želimo da pokrenemo promišljanje o arhitekturi i urbanizmu kao sastavnom delu kulture grada.

ISPOČETKA preispitujemo odnos prema javnom prostoru grada.

ISPOČETKA podstičemo arhitektonsko urbanističko stvaralaštvo.

ISPOČETKA želimo da ukažemo na važnost postojanja institucije arhitektonsko-urbanističkih konkursa.

ISPOČETKA zato što je ISPOČETKA uvek teško, a ponavljanje lako.

U Kragujevcu,
dana 3.6.2020.